

שיח מועצת התלמידים והנוער הארצית בשיתוף הועדה לזכויות הילד

י"ב בכסלו התשע"ו | 24.11.2015

**מועצת התלמידים
והנוער הארצית**

Israel's National Students
And Youth Council

طلاب القومي الإسرائيلي و مجلس الشباب

שלום לכולם,

תפקידה של מועצת התלמידים והנוער הארצית להוות גוף רשמי ומייצג של בני הנוער במדינת ישראל. המועצה דואגת ומקפידה להשמיע את דעות בני הנוער בנושאים השונים. מצורפת לפניכם חוברת המלקטת מספר נושאים מרכזיים העומדים על סדר יומנו כבני נוער. את הנושאים הרשומים בחוברת זו העלו נציגי מועצות התלמידים והנוער במחוזות השונים מכל הרבדים בחברה הישראלית.

אנו מתחייבים להמשיך ולהביא את קול בני הנוער, את הצרכים והאינטרסים שלנו בועדות בכנסת, מול מקבלי ההחלטות ונעמוד על שמירת זכויותינו כבני נוער וכתלמידים. אני מאמין שביחד נוכל לקחת חלק, להשפיע ולהוביל ליצירת עתיד טוב יותר בחברה במדינת ישראל.

בברכה ובציפייה לשיתוף פעולה,
אליאב בטיטו, יו"ר מועצת התלמידים והנוער הארצית

2 | תוכן עניינים

- 3 | סליחה באיזו זכות!?
- 4 | שיתוף בני נוער בועדות חינוך וזכויות הילד ברשויות המקומיות
- 5 | פערים חינוכיים-חברתיים בין הפריפריה למרכז הארץ
- 6 | הורדת גיל הבחירה לכנסת לגיל 17
- 7 | תעסוקה הוגנת בקרב בני נוער
- 8 | שינוי תקנת ההסעה לבית הספר בהתאם לתיקון חוק לימוד חובה

מועצת התלמידים והנוער הארצית בשיתוף הפיקוח ליישום חוק זכויות התלמיד/ה יצאו לפני כחצי שנה בפרויקט מיוחד בשם "סליחה, באיזו זכות?" בנושא זכויות התלמיד. במסגרת זו, ניתן מענה על שאלות תלמידים בנושא זכויות התלמיד בבית הספר עפ"י חוק זכויות התלמיד וחוזרי מנכ"ל משרד החינוך. הפרויקט מהווה גם מוקד שזמין במגוון אמצעים (מייל, פייסבוק, וואטסאפ ואתר הפרויקט) לפתרון מקרים של הפרת זכויות.

כיום מרבית בני הנוער אינם מודעים לזכויותיהם, חלק משמעותי מהפניות אשר מגיעות למוקד הן שאלות על מצבים שונים בהם תלמידים נתקלים בחיי היום יום בבית הספר ומבקשים לברר האם מתקיימת פגיעה בהם – האם ביה"ס רשאי להחזיר תלמיד הביתה מכיוון שלא הגיע עם תלבושת? אם מותר לקיים שעת אפס? כמה זמן מראש צריך להודיע על מבחן? מי זכאי לעשות מועד ב' ושאלות נוספות ורבות. לכן, בנוסף למוקד ולמענה על שאלות, מידי שבוע עולות לעמוד הפייסבוק של הפרויקט מספר זכויות עם פירוט קצר ותרגום לשפה הערבית על מנת להעלות למודעות את זכויות התלמיד בקרב בני הנוער בישראל.

פרטי יצירת הקשר עם המוקד של "סליחה, באיזו זכות?":

באתר הפרויקט - www.eizozchut.wix.com/moatza

בטלפון ובאפליקציית הוואטסאפ - 050-628-2506

במייל - eizozchut@gmail.com

בעמודי הפייסבוק – "סליחה, באיזו זכות?", "מועצת התלמידים והנוער הארצית".

לאור נאמרו לעיל, אנו קוראים לוועדה לזכויות הילד של כנסת ישראל לקחת חלק בפרויקט ובהפצתו, על מנת לוודא כי כל תלמיד/ה ונערה/ה יהיו מודעים לזכויותיהם ויוכלו לעמוד עליהן.

**סליחה,
באיזו זכות?**

הוועדה לקידום מעמד הילד היא ועדת חובה בעיריות וועדת רשות במועצות מקומיות ובמועצות אזוריות. הוועדה היא פורום משותף לאנשי מקצוע רלוונטיים ולנציגי גופים שונים, ונועדה לשמש זירה מרכזית לדיון בנושאים שונים, בשיתוף כל הגורמים הפעילים בתחום ברשות. תפקידה לדאוג לקידום מעמד ילדים ובני-נוער בעיר, להגן עליהם ולהבטיח את זכויותיהם.

כמו כן, הוועדה מאפשרת את מימושו של עקרונן השתתפותם של ילדים ובני-נוער בהחלטות הנוגעות לחייהם ברמה העירונית.

על פי תיקון לפקודת העיריות משנת 2000 "זכותם של ילדים ובני-נוער להשמיע את דעתם ולהשתתף בצורה נאותה בקבלת החלטות הנוגעות לענייניהם". כלומר, על וועדות החינוך וועדות זכויות הילד ברשויות להזמין את בני הנוער בכלל ואת מועצות הנוער הרשותיות אשר נבחרו לייצג את בני הנוער אופן דמוקרטי בפרט לקחת חלק פעיל ברעיונות ובעשייה של וועדות אלה.

אנו מאמינים, ששיתוף בני הנוער בוועדות בעיריות חיוני ויעיל לשיפור אורח החיים ברשויות. בני הנוער, הם לבדם מבינים לעומק את צרכיהם של בני הנוער ויכולים להעיד על זכויותיהם וחובותיהם בצורה האפקטיבית ביותר. שיתוף פעולה זה גורם לעשייה מרובה ומיניב תוצאות מרהיבות.

לאור האמור לעיל ועוד, אנו קוראים לוועדה לזכויות הילד של כנסת ישראל לאכוף את החוק ולוודא כי בכל הרשויות שמים דגש על שיתוף בני נוער בוועדות החינוך וזכויות הילד.

פערים חינוכיים-חברתיים בין הפריפריה למרכז הארץ

תלמידי ישראל פרושים בכל רחבי מדינת ישראל; ממטולה ועד אילת, ים המלח עד תל אביב, יהודה ושומרון וגוש דן, יישובים במרכז הארץ ויישובים בפריפריה. מערכת החינוך על כל שלביה וסוגיה (חינוך פורמלי; גנים, בתי ספר, אוניברסיטאות וכו', וחינוך בלתי פורמלי; תנועות נוער, מועצות נוער, קבוצות התנדבות וכו') קיימות ופועלות בצורך כל אחד מאיזורי המדינה, אך לצערנו ההבדלים באיכות, דרך ותוצאות החינוך משתנים בהתאם למקום לימודיהם ומגוריהם של התלמידים.

הפערים החינוכיים-חברתיים בין הפריפריה למרכז הארץ עצומים, והולכים וגדלים משנה לשנה. כל שעל תלמיד לעשות הוא להיוולד באיזור מגורים מסוים, ועתידו כמעט וחתום מראש. נתוני אחוזי הזכאות לבגרות, העמידה בתנאי הסף לקבלה לאוניברסיטאות, מספר המגמות הפתוחות בפני תלמידים, אלו רק חלק מהקריטריונים הנמדדים המדגישים הבדלים אלו.

איכות ההוראה בפריפריה, ההשקעה התקציבית וההשקעה החינוכית בכל תלמיד בפריפריה, נמוכים בהרבה מביישובי מרכז הארץ. תלמידי הפריפריה "זוכים" ליחס שונה ממערכת החינוך - זו שאמורה להכין אותם לחיים בצורה מיטבית, אך בפועל מקבעת את החוסר בשיוויון הזדמנויות. המענה לתלמידי הפריפריה מונע התקדמות, ומשאיר את אותם התלמידים בעל כורחם, מוחלשים למשך כל המשך חייהם.

דו"חות של הלמ"ס המתפרסמים שנה אחר שנה, מביעים שחור על גבי לבן בעיה חמורה, אשר מהווה את האתגר המשמעותי ביותר איתו על המדינה להתמודד. ע"פ דו"ח המתאר את שנת 2014, רק 7% מהתלמידים הלומדים ביישובים באשכולות הסוציו-אקונומיים 1-2, יעמדו בתנאי הסף לקבלה לאוניברסיטאות, לעומת כ-80% מהתלמידים הלומדים ביישובים באשכולות הסוציו-אקונומיים 9-10. יותר מפי עשר! פערים אלו מתחילים כבר בגנים ובבתי הספר היסודיים, ממשיכים אל בתי הספר התיכוניים, ומשפיעים בעיקר על עתיד התלמידים - עתיד אזרחי מדינת ישראל. זו דאגה קיומית לעתיד המדינה.

לאור האמור לעיל ועוד, אנו קוראים לוועדה לזכויות הילד של כנסת ישראל לעסוק בנושא: להתייחס באופן ספציפי ולקדם את יישובי הפריפריה בכל תהליך היוצא לפועל, ולפעול למען תקצוב דיפרנציאלי המקדם רשויות, יישובים ושכונות חלשות, להפגין רצון ודאגה אמיתיים למען שיוויון הזדמנויות ולהעלות אתגר זה אל ראש סדר העדיפויות.

הורדת גיל הבחירה לכנסת לגיל 17

במדינת ישראל כיום, רק אזרחים מעל גיל 18 רשאים להצביע לכנסת ולבחור את נציגיהם. בשנת 2001 נענתה הכנסת להצעת מועצת התלמידים והנוער הארצית לתקן את חוק הרשויות המקומיות ולהוריד את גיל ההצבעה בבחירות לשלטון המקומי מגיל 18 לגיל 17. התיקון לחוק הוביל למהפכה של ממש; מעורבות גדולה של בני הנוער בנעשה ברשויות, הגדלת המשאבים לפעילויות בני הנוער והשקעה בשעות הפנאי ומתן תשומת הלב לצעירים ובני נוער, הן בחינוך הפורמאלי והן בחינוך הבלתי פורמאלי ע"י ראשי הרשויות.

אנו מאמינים כי הורדת גיל הבחירה לכנסת ישראל, מגיל 18 לגיל 17 תוביל תהליך דומה ברמה הארצית: רצון למעורבות מצד בני הנוער ומאיך מתן דגש על חינוך, תרבות, נוער וצעירים מצד הפוליטיקאים הבכירים.

בני הנוער בישראל מעורבים ובעלי נכונות לתרום. מגלים עניין בסביבה ובפוליטיקה ורוצים להוביל שינוי. במדינת ישראל, בניגוד למגמה הקיימת כיום במדינות אחרות, אחוז מצביעי 'פעם ראשונה' הינו גבוה ביותר (ממוצע אחוזי ההצבעה של בני הנוער בבחירות ברשויות המקומיות הוא כ-90%, לעומת כ-50% בלבד של שאר האוכלוסייה). הנתון מעיד על רצונם של הצעירים ובני הנוער להיות מעורבים בקבלת ההחלטות, ולהשפיע על עיצוב פני החברה הישראלית.

סקר שנעשה בקרב בני הנוער בעלי אפשרות הצבעה, הראה כי קיימת התפלגות שווה של קולות בין כל המפלגות, כך שאין בהצעה זו משום העצמה של מפלגה או גוש פוליטי מסוים.

לאור האמור לעיל ועוד, אנו קוראים לוועדה לזכויות הילד של כנסת ישראל לפעול למען הורדת גיל הבחירה לכנסת מגיל 18 לגיל 17, תוך קיום תהליך חינוכי עמוק מקביל בשיעורי האזרחות.

תעסוקה הוגנת בקרב בני נוער

בישראל ישנם כ-750,000 בני נוער. יותר מ-100 אלף בני נוער, עובדות ועובדים במקומות עבודה שונים; מלצרים, מארחים, טבחים, עוזרי מטבח, שוטפי כלים ועוד. רובם המוחלט לא נהנה מזכויות סוציאליות בסיסיות, כגון: ימי מחלה וחופשה, דמי נסיעות, שעות נוספות עבור עבודה בשבתות ובחגים ועוד.

בעקבות היותם של בני הנוער כוח עבודה זול, הן בשל שכר המינימום הנמוך והן בשל רצונם לעבוד "בכל מחיר", הם סובלים מחוסר התייחסות מתן זכויות בסיסיות המעוגנות בחוק בעבודתם.

אחת הפגיעות החמורות בזכויות בני הנוער העובדים הינה הישענות על דמי השירות (תשר) המגיעים למלצר כמקור לתשלום שכר הבסיס, ביטוח לאומי וזכויות סוציאליות. מצב זה מוביל לכך שהמלצר לא זוכה לשכר ממקום עבודתו ובמידה והוא חולה או אפילו נפגע בתאונת עבודה, הוא אינו זוכה לכל סיוע בסיסי. בעקבות הוואקום החקיקתי בתחום, המעסיקים מנצלים זאת וזוכים לכוח עבודה ללא עלויות!

הפניות למועצת התלמידים והנוער הארצית בנושא זה הן רבות ולכן המועצה פועלת לקידום חקיקה בנושא.

לאור האמור לעיל ועוד, אנו קוראים לוועדה לזכויות הילד של כנסת ישראל לפעול למען חקיקה בנושא ואכיפה של זכויות בני הנוער העובדים בתחומים השונים.

שינוי תקנת ההסעה לבית הספר בהתאם לתיקון חוק לימוד חובה

עד שנת 2007, חויבו תלמידי ישראל בחוק לימוד חובה עד לכיתה י' בלבד. אך בשנה זו תוקן החוק, ונקבע כי הוא ייחול על תלמידים עד לסיום כיתה י"ב. חוק לימוד חובה קובע כי לכל ילד מגיעה מסגרת חינוכית, וכי עד כיתה י"ב הלימוד במוסדות החינוך יהיה חובה ובחינם.

כחלק מחוק זה, תלמידים שאין באיזור מגוריהם בית ספר, או שגרים במרחק של יותר משלושה קילומטרים מבית ספרם, זכאים לקבל הסעה בחינם לבית הספר. על אף העובדה שחוק לימוד חובה הורחב עד לסיום כיתה י"ב, תקנת ההסעות לבתי הספר נשארה כפי שהייתה – עד לסיום כיתה י' בלבד.

סיטואציה זו יוצרת סתירה עמוקה בין מטרתו המקורית של חוק לימוד חובה – מתן הזדמנות שווה לכל תלמיד לסיים 12 שנות לימוד ללא קשר למצבו הכלכלי ומקום מגוריו ובין יישומו של החוק – הגעתו הפיזית של התלמיד לבית הספר.

עלינו לחתור למען השכלה רחבה לכל אחד מתלמידי ישראל בלי קשר ליכולתו הכלכלית של אותו התלמיד.

לאור האמור לעיל ועוד, אנו קוראים לוועדת זכויות הילד של כנסת ישראל, לשינוי התקנה כך שתתאים לחוק לימוד חובה ותימשך עד כיתה י"ב, כדי לממש באופן מלא את מטרת החוק ולאפשר לכל תלמיד בישראל לזכות בחינוך המגיע לו.

מועצת התלמידים והנוער הארצית היא הגוף הרשמי, הנבחר והמייצג של כ-750 אלף בני הנוער מכל הארץ. המועצות ברחבי הארץ מונות כיום כ-32,000 נציגים בבתי הספר, בגופי נוער, ברשויות, במחוזות ובארצית. במועצה חברים ופועלים בני נוער מכלל המגזרים: חילונים ודתיים; ערבים, יהודים, בדואים ודרוזים. הנציגים במועצה נבחרים משמונה מחוזות: צפון, חיפה, תל-אביב, ירושלים, מרכז, דרום, המינהל לחינוך התיישבותי והמגזר הערבי.

מועצת התלמידים והנוער הארצית פועלת במסגרת 3 ועדות: ועדת נוער וקהילה, ועדת דוברות והועדה האתית-משפטית. המועצה הארצית היא המייצגת הרשמית של התלמידים והנוער בכיתות ז' עד י"ב בישראל בפני מקבלי ההחלטות במשרד החינוך ובמשרדי ממשלה נוספים. במסגרת פעילותנו משתתפים נציגי המועצה בישיבות ועדות הכנסת, בוועדות משרד החינוך, בוועדות במשטרת ישראל, במשרדי הממשלה השונים ובגופים נוספים העוסקים בענייני הנוער. מועצת התלמידים והנוער הארצית הינה הכתובת לכל פנייה של תלמידים ובני נוער. בנוסף לכך, המועצה אמונה גם על ייצוג הנוער מול אמצעי התקשורת המודפסת, האלקטרונית והמשודרת בטלוויזיה וברדיו.

המועצה מהווה ארגון גג לכלל מועצות הנוער המחוזיות, הרשותיות ומועצות התלמידים הבית ספריות. המועצה הוקמה בשנת 1993.

